

Täysistunto

Perjantai 8.4.2016 klo 12.58—13.27

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ulosottokaaren ja velan vanhentumisesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 137/2015 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 3/2016 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

13.10 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on siis hallituksen esitys ulosottokaaresta ja velan vanhentumisesta annetusta laista. Esityksen tarkoituksena on muuttaa ulosottokaarta siten, että postiosoitteen sijasta ulosoton tiedoksiannot tapahtuvat tulevaisuudessa sähköisesti. Tämä on se, johon tässä puheessani keskityn.

Tämä koskee siis vain niitä henkilöitä, jotka ovat ottaneet sähköisen asiointijärjestelmän käyttöön. Henkilö voi myös kieltää sähköisten tiedoksiantojen toimittamisen ulosotosta asiointitilille samoin kuin lopettaa asiointitilin käytön milloin tahansa, silloin tieto kulkee kirjeitse.

Olin viime kaudella lakivaliokunnan jäsenenä, jolloin jo keskusteltiin usein sähköisten järjestelmien kehittämisestä. On hyvä asia, että näissä asioissa on edetty näin pitkälle. Lainsäädännön on seurattava yhteiskuntakehitystä, ja mieluummin sen kehitystä on pystyttävä ennakoimaan. Juuri tätä ulosottokaaren muuttaminen nyt tekee.

Haluan tähdentää esityksen myönteisiä taloudellisia vaikutuksia. Ehdotuksen myötä aikaansaatavien säästöjen on arvioitu olevan 900 000 euroa vuositasolla vuodesta 2019. Ehdotus on osa hallituksen kärkihanketta eli julkisten palvelujen digitalisointia. Sähköisen asiointijärjestelmän käyttö laajenee tulevaisuudessa myös muuhun julkishallintoon, kuten Verohallintoon ja Kansaneläkelaitokseen. On toivottavaa, että asiointijärjestelmä tulee kansalaisille tutuksi ja siitä tiedotetaan, neuvotaan ja ohjeistetaan myös hyvin.

Arvoisa puhemies! Tähän hallituksen esitykseen sisältyy kuitenkin myös mahdollisia kysymyksiä, esimerkiksi se, käyvätkö asiakkaat eli niin sanotusti tilin omistajat lukemassa heille saapuneita viestejä asiointijärjestelmästä. Tiedonkulun turvaaminen on tärkeä asia, ja tämän takia on toivottavaa, että uudistuksesta tiedotetaan ihmisille. On myös muistettava se, että kaikilla ei ole edellytyksiä sähköisten tietojärjestelmien käyttämiseen. Tällaisia ovat esimerkiksi osa ikääntyneistä ihmisistä ja ne, joilla ei ole käytettävissä tietokoneita tai mobiililaitteita vaan jotka joutuvat käymään esimerkiksi kirjastoissa hoitamassa asioitaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 35/2016 vp

Lopulta kirje on kuitenkin helpompi avata ja se tulee kotiin, ja se tulee muistaa tämän asian eteenpäinviemisessä.

Me olemme uusien asioiden edessä, ja sen takia on hyvä seurata, miten tämä lakimuutos tulee tulevaisuudessa myös toimimaan.

13.13 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä esitys ulosottokaaren ja velan vanhentumisesta annetun lain muuttamisesta on minusta yksi osa sitä digitalisaatiota ja modernisaatiota, jota myös julkisessa vallassa täytyy käyttää. Ovat toki totta ne asiat, mitä edustaja Juvonen toi tuossa esille, että edelleenkinhän osa ihmisistä haluaa varmasti saada kirjeet paperisena postitse kotiin, mutta kyllä on tärkeää, että myös ulosotto toiminnassa mennään myös tietotekniikan kautta.

Tälle on myös aika suuria säästötavoitteita asetettu, että vuositasolla 900 000 euroa tulisi säästöä näistä digitaalisista palveluista. Kyllähän nämä nimenomaan täydentävät sitten toisiaan. Lakivaliokunnassakin käytiin keskustelua siitä, miten turvataan sitten se mahdollisuus heille, jotka eivät välttämättä digitaalisten palveluiden äärellä niin paljoa ole, mutta sama mahdollisuus edelleenkin myös sitten siitä paperiversiosta säilyy ihmisille. Tämä on ehkä enemmänkin sellainen täydentävä asia kuin sitten rajoittava ja minun mielestäni kertoo hyvin siitä norminpurusta ja digitalisaatiosta, mitä myös julkisen vallan puolella täytyy tapahtua.

13.15 Maria Tolppanen ps: Arvoisa rouva puhemies! Se on hyvä, että maailma elää tässä ajassa, missä me tällä hetkellä olemme. Siitä syystä on varmasti ihan hyvä, että niissä raameissa, missä pystytään toimimaan digitaalisesti, toimitaan digitaalisesti, mutta vielä ei ole se aika, että se on ainoa toimintatapa.

Ulosottoasioissa toivoisin kuitenkin, että tämä digitaalinen toiminta toimisi myös toisinpäin: eli henkilö, joka on ulosotossa, voisi vaivattomasti ja sutjakkaasti sähköpostin välityksellä keskustella ulosottomiehen kanssa ja sopia esimerkiksi erilaisia tapoja, millä pysyy velkaansa lyhentämään.

Ylipäätään tämä ulosottoasia on semmoinen, joka meidän pitäisi perata uudestaan. Tällä hetkellä tilanne on aika hankala velalliselle, koska — noin yksinkertaistaen — jos ihmisellä on kymmenen velkojaa ja jokaiselle on velkaa kympin ja häneltä peritään 10 euroa kuukaudessa plus kulut, niin siinä käy niin, että jokainen näistä velkojista saa euron kuukaudessa, jos se on sitä pääoman lyhennystä, ja hänelle jää 9 euroa kaikilta muilta, ja koko ajan on näistä kaikista kulut, kun se pyörii eteenpäin. Meidän pitäisi päästä toki kohtuudella siihen, että ihminen voisi lyhentää ensin yhden velkojan velat ja sitten seuraavan velkojan velat.

Me olemme pitäneet sitä tasavertaisuusasiana, että kaikki velkojat saavat jotakin, mutta sen toinen puoli on se, että velallinen roikkuu siinä hirressä vaikka kuinka kauan aikaa, hän ei koskaan pääse siitä ulosottovelastaan pois, vaan se ulosottovelka kasvaa ikään kuin lumipallon omaisesti ja lopussa käy niin, että hän maksaa kuluja huomattavasti enemmän kuin itse pääomaa on. Tämä on asia, johon meillä pitäisi riittää inhimillisyyttä ja mihin meillä pitäisi olla voimavaroja ja rohkeutta puuttua.

13.16 Antti Häkkänen kok: Arvoisa rouva puhemies! Täällä tälläkin viikolla opposition suunnasta on kuultu useita puheenvuoroja siitä, että hallitus ei saa päätöksiä aikaiseksi tai eteenpäin ratkaisuja, joilla edistettäisiin Suomen ja suomalaisten asiaa. Tällä viikolla ovat

Pöytäkirjan asiakohta PTK 35/2016 vp

isot asiat edenneet — kehysriihi ja sote muun muassa — mutta myös monet pienemmät asiat. Tämä esitys, joka nyt on käsillä, on yksi tärkeä niistä pienistä esityksistä, jotka nyt ovat menossa eteenpäin: julkisten palvelujen digitalisointiin liittyvä hanke, jolla pyritään sähköistämään kansalaisen ja julkisen vallan välistä asiointia eli saamaan myös ulosoton puolella tiedoksiantomenettelyt yhä paremmin sähköistettyä. Tällä on myös merkittäviä säästövaikutuksia tulossa, lähes miljoonan euron säästövaikutukset, ja muutenkin hanke on erittäin kannatettava.

Yksi tärkeä huomio, mitä perustuslakivaliokuntakin piti esillä, on se, että tämän järjestelmän toimintavarmuuteen täytyy nyt kiinnittää erityistä huomiota, muuten kansalaiset eivät välttämättä ota tätä käyttöön.

13.18 Kai Mykkänen kok: Arvoisa puhemies! Todellakin asia sinänsä on melko suppea tässä asiassa, mutta aivan olennainen asia meidän julkisen hallinnon kehittämisessä on se, että siirrytään yhä enemmän sähköisiin menettelyihin. Se nopeuttaa ja selkeyttää asiointia ja dokumentointia käyttäjän kannalta ja tietysti mahdollistaa sitten julkisten varojen säästön. Ja viittaampa tässäkin yhteydessä siihen, että nyt kun esimerkiksi maakuntahallintoja kootaan, niin itse toivon, että pystymme tarkkaan vartioimaan sitä, että siitä periaatteesta, että ihmiseltä kysytään samaa tietoa vain kerran riippumatta siitä, missä puolella julkista järjestelmää tai yksityistäkin järjestelmää, erityisesti sosiaali- ja terveyspalveluissa, liikutaan, pystytään pitämään kiinni ja me viimein pääsisimme siihen, että tietojärjestelmät aidosti keskustelevat keskenään.

Tässä keskustelussa tulivat esille myös ulosoton muut aspektit. Itsekin kyllä kannustaisin asianomaisia ministeriöitä tarkastelemaan jatkouudistuksissa, josko päästäisiin tilanteeseen, jossa tämmöiseen raskaaseen ulosottoon joutunut ihminen näkisi ikään kuin tunnelin päässä useammin valon. Liian usein tulee tilanteita, joissa tosiaan käy niin, että ei käytännössä saa yhtään niistä veloista lyhennettyä millään näkyvillä olevalla ajalla ja ihminen joutuu tämmöiseen tuki- ja ulosottokierteeseen — meillä kun ei myöskään henkilökohtainen konkurssi ole mahdollinen. Velat on tietysti maksettava, ja vastuu on viime kädessä velallisella, mutta tällainen menettely, jolla esimerkiksi maksettaisiin yhtä velkaa kerrallaan ja koko homma hoituisi nopeammin, voisi olla tutkimisen arvoinen nykyistä vakavammin.

13.19 Ville Tavio ps: Arvoisa puhemies! On hyvä, että ulosoton ilmoitukset tulevat nyt digitalisaation piiriin — kuitenkin siten, kuten edustaja Kulmunikin tuossa sanoi, että nämä ilmoitukset täytyy tietenkin saada yhä myös postitse paperisina niille, jotka eivät sinne digimaailmaan pääse.

Tämä säästötavoite tässä digitalisaatioprojektissa on oleellinen, kuten tuossa juuri edustaja Mykkänenkin edelläni sanoi. Mutta jotta näitä säästöjä syntyy, niin täytyy tässä digitalisoinnissa aina pitää mielessä se, että ne kustannukset täytyy sitten tosiaan pitää kurissa. Se edellyttää muun muassa sitä teknistä osaamista, että ne hankkeet on siis synkronisoitu keskenään, ettei siis luoda turhia päällekkäisiä järjestelmiä.

Mielestäni tähän asiaan hitusen liittyy sekin, että tarvitaan tulevaisuudessa kaikille ihmisille sähköinen tunnistautumiskeino, esimerkiksi nettipankkitunnus, joka on kaikilla kansalaisilla käytössä. Ja sitten, kun se on kaikilla käytössä, me voimme edetä siihen, että tehdään parempia digitaalisia hankkeita, kuten esimerkiksi vaalien siirtäminen sähköiseen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 35/2016 vp

äänestykseen. Se mahdollistaisi myös esimerkiksi suoran demokratian lisäämisen, mitä itse kannatan lämpimästi, ja siinä tämä digitalisaatio on myös tärkeä.

13.21 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa rouva puhemies! Muistan, että kun 90-luvun lopulla Lipposen hallituksen aikaan siinä hallituksessa olivat ministereinä Jouni Backman ja Olli-Pekka Heinonen, niin he olivat tällaisia sähköisen asioinnin ja tämän kehityksen edelläkulkijoita siinä vaiheessa. Silloin oli vahvat suunnitelmat, että päästäisiin tässä todella tuloksiin ja eteenpäin. Sitten kun heidän aikansa ministereinä loppui, niin Suomessa koko tämän alan kehittäminen pysähtyi.

Nyt vasta on todella tämän hallituksen aikana nähtävissä, että otetaan tämä vakavasti niin hallitusohjelmassa kuin sitten myös käytännön toimenpiteissä. Siinä suhteessa on annettava tämän lain käsittelyn yhteydessä erityinen kiitos ministeri Lindströmille, että hän on pannut virkamiehet tekemään tätä työtä ja meillä on nyt menossa moniakin näitä asioita digitalisaation, sähköisen asioinnin edistämiseksi. Toivon, että niitä todella edistetään reippaasti kaikin mahdollisin keinoin, myös vaaleissa ja sitten tietysti tässä isossa maakunta- ja sote-uudistuksessa. Siinä on saumaa ottaa näitä käyttöön ja saada säästöjä ja tehokkuutta tähän meidän julkiseen hallintoon valtavasti. Sipilän hallitus on tässä nyt todella suuren asian kanssa tekemisissä ja tekee töitä, ja siitä erityinen kiitos.

13.22 Antti Häkkänen kok: Arvoisa rouva puhemies! Se täytyy vielä viestinä todeta myös hallituksen suuntaan, että kun näitä sähköisen asioinnin järjestelmiä on aikaisemmin julkishallinnossa kehitetty — niin kuin tässä edellä oleva edustaja kertoikin, että niitä hankkeita on ollut 90-luvulla ja 2000-luvun alussa — niin lukuisat näistä hankkeista ovat myös erittäin epäonnistuneita. Niihin on hassattu rahaa hyvinkin paljon ja on annettu kansalaisille semmoinen viesti, että nyt menee kaikki sähköiseksi ja tämä tapahtuu sähköisen asiointikortin tai jonkun muun kautta. Nämä epäonnistuneet hankkeet toimikoot nyt semmoisena karvaana oppikouluna myös näille projekteille. Eli nyt ei ole varaa epäonnistua, kun tätä sähköistä asiointijärjestelmää viedään eteenpäin, koska maailma on digitalisoitunut taas 10—15 vuodessa niin voimakkaasti, että nyt tässä sähköisessä asiointijärjestelmässä on pakko onnistua. Sen takia nyt ministeri Vehviläisen suuntaan ja VM:n ict-osaston suuntaan vahvaa signaalia siitä, että käyttäkää nyt parasta asiantuntemusta, mitä koko maasta löytyy, ei pelkästään ministeriöstä.

13.24 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Maksuhäiriömerkintöjä on Suomessa sadoil-latuhansilla ja nuorten kohdallakin hyvin monella valitettavasti kasvamaan päin. Ulosotto-asioissa sovittelukäytäntö velan maksusta ei vielä toimi tarpeeksi hyvin. On yhteiskunnan ja yksilön kannalta paras ratkaisu, jos velan takaisinmaksu voitaisiin suunnitella. Ei ole kenenkään etu, kun ulosoton määrä, pienikin alkusumma, voi kasvaa valtavaksi summaksi. Samoin pankkitunnuksen puuttuminen henkilöltä aiheuttaa tänä päivänä valtavasti ongelmia: ei pääse niille virallisille sivuille, esimerkiksi Kelan sivuille, tai kun hakee työtä.

13.24 Arja Juvonen ps: Arvoisa puhemies! Aivan juuri kuten edustaja Häkkänen tuossa mainitsi: sähköisen asiointijärjestelmän käyttöönotossa ja sen luomisessa ei todellakaan ole varaa epäonnistua. Kun me ajattelemme sitä, että sähköisten asiointijärjestelmien käyttö laajenee tulevaisuudessa ja todellakin siellä tulevat olemaan myös Verohallinto ja sitten Kansaneläkelaitos mukana, niin ne asiakkaat, jotka sitten asioivat siellä sähköisesti, tarvit-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 35/2016 vp

sevat kyllä sellaisen pohjan, jotta he pystyvät etenemään siellä asiointijärjestelmässä. Kyllä tänä päivänä nettimaailma ja sen kautta asioiden hoitaminen voi olla hyvinkin haasteellista. Ihminen on kuitenkin se keskiö kaikissa asioissa, ja koneet tulevat vasta sitten. Kyllä meidän täytyy tehdä kaikkemme, että me voimme luoda sellaisen järjestelmän, että se on kaikille avoin ja myös esteetön — me voimme käyttää sitäkin sanaa näitten järjestelmien rakentamisessa. Esteettömiä sähköisiä asiointimahdollisuuksia ihmisille.

13.25 Laura Huhtasaari ps: Arvoisa puhemies! Me keskustelimme tästä asiasta lakivaliokunnassa pitkään. Digitalisaatio ei ole pakko, mutta se on välttämätöntä, ja meidän tulee siirtyä digitalisaation tuomiin mahdollisuuksiin. Paljon olemme oppineet, on tehty virheitä. Joka asiassa on ne oppirahat maksettava, ja se tarkoittaa sitä, että niistä virheistä todellakin opitaan ja tehdään yhä tehokkaampia ja yhä parempia järjestelmiä. On otettava myös huomioon, niin kuin edustaja Juvonen hienosti sanoi, että ihminen on kaikessa keskiössä: otetaan huomioon eri-ikäisten ihmisten palvelutarpeet. Sen takia me etenemme tässä hyvää vauhtia samalla ottaen huomioon, että kaikki eivät vielä niitä käytä.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 137/2015 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. Eduskunta hyväksyi valiokunnan mietinnössä ehdotetun uuden, 3. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.